

10. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1996.- № 30. - Ст. 141

11. Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012 // Вісник Конституційного суду України. – 2012. - № 2. - Ст. 14

12. Петров Є. В. Інформація як об'єкт правовідносин // Вісник Національного університету внутрішніх справ Спецвипуск; Х., 2001. - С. 249-252.

Біденчук Т. М.,

курсант 2-го курсу факультету
підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
ДДУВС

Науковий керівник:

Круглова О. О.,
т.в.о. завідувача кафедри цивільного
права та процесу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції ДДУВС, кандидат
юридичних наук, доцент

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ ОСОБАМИ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ПОВНОЛІТТЯ

Спадкове право являє собою сукупність правових норм, що встановлює порядок переходу прав та обов'язків померлої особи (спадкодавця) за правом спадкування до однієї або кількох осіб (спадкоємців).

Спадкування як найдавніший інститут права був і є актуальним з позиції його дослідження, розвитку та вдосконалення, оскільки стосується особистих інтересів людини. Відомо, що Цивільний кодекс України (далі ЦК України) передбачає, що спадкування здійснюється двома шляхами: за заповітом і за законом. Перевага надається спадкуванню за заповітом, оскільки воно безпосередньо пов'язане із повноваженнями власника - правом розпорядження.

Заповіт, як особливий вид правочину передбачає правові наслідки, які пов'язані як зі смертю заповідача, так і з волею осіб, які названі у ньому спадкоємцями. У ст. 1234 ЦК України наголошено, що право на заповіт має фізична особа з повною цивільною дієздатністю [1, с. 1234], тобто особа, яка досягла 18 років. Аналіз цих положень потребує вирішення ряду проблемних питань: чи не обмежує ЦК України права неповнолітніх осіб стосовно можливості укладення заповіту; чи відповідає ця норма ЦК України вимогам міжнародного права щодо дотримання прав людини тощо. Законодавець зазначає, що заповіт має відповідати загальним вимогам щодо його дійсності, а саме: заповідач має бути дієздатним на момент укладання заповіту; зміст заповіту не повинен суперечити вимогам закону і має відображати дійсну волю заповідача; заповіт повинен бути вчинений у визначеній законом формі, а його умови мають бути здійсненими. Ми вважали за доцільне зробити порівняльний

аналіз трактування спадкового права у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених.

Дослідник правового режиму майна членів сім'ї, в Україні І. В. Жилінкова, зауважує, що неповнолітні мають право розпоряджатися своїм заробітком, стипендією, іншими доходами, то, відповідно, "передача такого майна за заповітом є одним із способів такого розпорядження" [2, с.23]. Але, як зазначено авторами у науково-практичному коментарі до Цивільного кодексу України – «особа, може самостійно своїми діями набувати цивільних прав і самостійно їх здійснювати». Тобто, для того щоб скласти заповіт, необхідна повна цивільна дієздатність, яка настає у віці 18 років, але у випадках передбачених ст. 34 ЦК України, за рішенням суду може наступити з 16 років. А складений заповіт особою, яка не досягла повноліття буде не чинним [3, с.730].

Як бачимо, у даному випадку виникає протиріччя у розумінні: з одного боку, неповнолітній має право розпоряджатися своїм заробітком, стипендією, а, з іншого - у нього немає можливості розпорядитися зазначеними коштами шляхом складання заповіту. Поділяючи погляди вчених, на думку яких неповнолітні у віці від 14 до 18 років мають право заповідати свій заробіток, стипендію, авторський гонорар, майно набуте за рахунок цих джерел, оскільки законодавець надає їм можливість розпоряджатися ними, даний аргумент можна використати, надаючи таку ж можливість складати заповіт малолітнім віком до 14 років щодо належних їм грошових вкладів [4, с.155].

Заповіти малолітніх є недійсними, оскільки законодавство передбачає досить жорсткі межі самостійності даної категорії осіб цивільного права. Неповнолітні згідно з вимогами законодавства не мають права складати заповіт, навіть якщо на це є згода піклувальника.

Зокрема у США право на укладення заповіту виникає з досягненням повноліття (18 років). Але окремі штати, наприклад Джорджія, встановили більш ранній вік досягнення здатності до вчинення заповіту - 14 років. Закони та судова практика вимагають, щоб заповідач був "компетентним", тобто розумів, що він робить, і визнають недійсними заповіти, складені недієздатними, душевно хворими особами, а також вчинені із застосуванням насильства, погрози, обману, помилки тощо [5, с.425].

Виняток становить і у англійському законодавстві для моряків - під час плавання та військовослужбовців, які можуть укладати заповіт з 14 років. Військовослужбовці, які перебувають на дійсній службі, а також моряки в умовах далекого плавання мають право укладати усні заповіти в присутності свідків або письмові заповіти без підписання чи посвідчення їх свідками [6, с.245].

Зауважимо, що у ЦК України передбачено, що повна дієздатність фізичної особи може виникнути і до досягнення нею 18-ти років: при достроковій реєстрації шлюбу на підставі рішення суду; внаслідок укладення трудового договору; народження дитини; при бажанні займатися підприємницькою діяльністю [1, с. 34-35].

На відміну від України за нормами Французького цивільного кодексу (ст. 967) заповітом визнається будь-який документ, зі змісту якого очевидна воля особи вчинити заповідальне розпорядження. Зокрема, право скласти заповіт має особа, яка досягла повноліття або емансипована неповнолітня особа, котра досягла 16 років. Не емансиповані неповнолітні, що досягли 16 років, можуть скласти заповіт на 1/2 частину майна, яке належить їм на праві власності, і яким вони можуть розпоряджатися тільки по досягненню повноліття. Питання визначати долю майна таких осіб вирішується органами опіки та піклування, а за певних обставин - і судом. Таким чином, заповідальна дієздатність співвідноситься з поняттям повної дієздатності, яку неповнолітні отримали на законних підставах, адже у ЦК України прямо зазначено, що повна цивільна дієздатність, надана фізичній особі, поширюється на усі цивільні права та обов'язки [1, с. 35].

Зрозуміло, що для укладення заповіту 14-річним неповнолітнім, який згідно з рішенням суду уклав шлюб і став повністю дієздатним, існуватимуть перешкоди суто практичного характеру, оскільки відповідно до п. 2 Положення про паспорт громадянина України, цей документ видається особі по досягненню нею 16-річного віку [7]. Такий неповнолітній не зможе посвідчити свою особу при виявленні бажання скласти заповіт. У даному випадку мова може йти про складання заповіту громадянином України, який досяг 16-річного віку.

Зокрема, у Німеччині основним нормативно-правовим актом, який регулює спадкові правовідносини, є Німецький цивільний кодекс (НЦК), згідно якого заповіт може укласти особа, що досягла 16 років. Недійсним буде заповіт, укладений особою, котра внаслідок душевної хвороби не спроможна зрозуміти та оцінити значення розпоряджень, які в ньому містяться. Неповнолітні особи (від 16 до 18 років) можуть скласти заповіт лише у вигляді усної заяви чи передачі письмової заяви нотаріусу [8, с. 525].

З огляду на викладене вище, можна зробити висновок, що питання спадкування за заповітом неповнолітніх потребує подальшого вдосконалення в сучасних соціально-економічних умовах. В результаті розвитку ринкових відносин, закріплення за фізичними особами права приватної власності на майно, коло суб'єктів, які можуть переходити в порядку спадкового правонаступництва, значно розширюється. В свою чергу потребує удосконалення сучасна нормативна база України щодо спадкових відносин, яка має адаптуватися до законодавства країн Євросоюзу.

За доцільне звернутись до досвіду зарубіжних країн та застосовувати найбільш досконалі інститутів, що перевірені часом і мають позитивні результати. Але необхідно враховувати і поважати при цьому традиції українського народу, зважаючи на його менталітет. Крім того, при введенні нових норм до законодавства, необхідно стежити за їх відповідністю загальним принципам спадкового права, відсутністю суперечностей між нормами одного інституту та протиріч із законодавством взагалі.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 09.03.2018).
2. Жилінкова І.В. Проблеми правового режиму майна членів сім'ї. Автореф. дис.док. юрид. наук. Харків, 2016 року. 23 с.
3. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України. За заг. ред. В.І. Бобрика К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
4. Цивільне право України Підручник: У 2 кн. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнєцової. - К.: Юрінком Інтер, 2002 року Кн. 2. - 640 с.
5. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США.К.: Видавництво Україна, 2017 року. С. 419-428.
6. Цивільне право України :Підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. К.: Істина, 2016 року. 761 с.
7. Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон: Постанова ВР України від 26.06.1992 року 2503-ХІІ URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2503-12> (дата звернення: 14.03.2018).
8. Основные институты гражданского права зарубежных стран: Сравнительно-правовое исследование. - Х.: Норма, 2012 року - С. 485-570.

Джафаров Ш.З.

курсант ІІ курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування ДДУВС;

Науковий керівник:

Круглова О.О.,
к.ю.н., доцент, т.в.о. завідувача
кафедри цивільного права та процесу
ДДУВС

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕЯКИХ ПРАВ ДИТИНИ В ПОРІВНЯННІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Діти – невід’ємна частина соціуму, його складова, тому вони мають певні, притаманні їм, проблеми та інтереси. Правовий захист даного прошарку населення є важливим для будь-якої країни. Для реалізації інтересів дітей на сьогоднішній день існує чимало правових актів локального, державного та міжнародного рівня, проте паралельного існує чимало зовнішніх та внутрішніх чинників, які значною мірою ускладнюють процес забезпечення та реалізації прав та основоположних свобод дітьми на території України порівняно з іншими країнами.

На сьогоднішній день чимало наукових праць були присвячені проблемам захисту прав дитини як на території України так і за її межами. У